

HET GEVECHT BIJ WAALRE

EEN TACTISCHE OEFENING OP DE KAART

DOOR M. R. H. CALMEYER,
Kapitein van den Generalen Staf.

VII. (Vervolg van blz. 364, slot).

Terwijl een voltreffer van middelbaar kaliber den toren van AALST op zijn grondvesten doet sidderen en het geweld der ontploffingen wordt gevolgd door een regen van steenen en dakpannen, wendt C.-17 R.I. zich kort besloten tot den Groepscommandant der hem rechtstreeks steunende artillerie, C.-II-3 R.A., met het BEVEL: „III-3 R.A. vuur 6 doen staken en tot U + 23 vuur 7 afgeven” (vergelijk *schets* 4 op blz. 275). Een paar minuten later hameren drie afdeelingen — 7 veld, 10 hw. en 15 hw. — op 's vijands laatsten weerstand N. van WAALRE en banen het IIde Bataljon den weg naar den DOMMEL.

Bij het IIIde Bataljon, nu zonder artilleriesteun, komt de aanval thans echter geheel tot staan. De naar den commandant van dit bataljon gezonden regimentsinlichtingsofficier (zie blz. 363) komt terug met de MEDEDEELING, dat het bataljon zware verliezen heeft geleden. De bataljonscommandant is door een granaatscherf ernstig gewond, reserve-kapitein A. heeft het bevel overgenomen. De onderdeelen van het bataljon zijn dooreengemengd met de troepen, die de uitgangstelling dekten. Van een verzamelen dezer troepen kan thans geen sprake zijn. De voorste lijn loopt ongeveer over 26,8. Het detachement pioniers is nog niet ingezet en staat nabij LISSEVEN aan den straatweg. De nieuwe B.C. heeft gezegd: „Verder aanvallen zonder krachtigen artilleriesteun is onmogelijk, maar wij houden wat we hebben.”

Door dezen stand van zaken ontvalt omstreeks een compagnie, de linker voorcompagnie van het Iste Bataljon (zie *schets* 3 op blz. 241), aan de ter omvatting van WAALRE in te zetten krachten. Bovendien acht de regimentscommandant het niet verantwoord AALST te doen ontruimen, zoolang hij niet zeker is dat 3 R.I. 's vijands aanval in deze richting tot staan heeft gebracht. De vijand heeft er blijkbaar alles op gezet ter weerszijden van den kunstweg van VALKENSWAARD — en bovendien uit de richting WAALRE, welke poging echter door III-17 R.I. is gestuit — door te breken naar AALST. Het is hem ongetwijfeld duidelijk, dat de vermeestering van dit dorp het Blauwe front tusschen den DOMMEL en de VISCHVIJVERS ineen zou doen storten. Inplaats van het geheele Iste Bataljon (zie blz. 279) kan de R.C. dus voorshands, zeer tot zijn leedwezen, voor de omvatting niet meer inzetten dan de deelen van dit bataljon — omstreeks een compagnie — N. van den kunstweg van AALST naar WAALRE. Dat is te weinig! In welbewuste afwijking van de bepaling in het divisiebevel (zie blz. 246), dat 2 R.H. de uitgangstelling niet mag overschrijden en zoodra mogelijk op GEMEENTENS HEIDE ter beschikking van den D.C. moet worden gesteld, besluit C.-17 R.I. dat in de gegeven omstandigheden

de beschikbare deelen van 2 R.H. moeten bijspringen. De R.C. toont door deze beslissing, dat hij den moed bezit verantwoording op zich te nemen, welke moed wellicht nog hooger staat, dan die om temidden der dreunende ontploffingen rustig bevelen te geven. Voorts verheugt het den R.C. dat hij nog de hand kan leggen op het detachement pioniers, dat — gereed en uitgerust voor den aanval op een dorp — aan het IIIde Bataljon was toegevoegd.

Als gevolg van deze overwegingen zendt C.-17 R.I. het volgende BEVEL AAN C.-I-17 R.I., die zich een 500 m westwaarts nabij den kunstweg naar WAALRE bevindt (*schets 3*):

„Verzamel alle deelen van Uw bataljon en van 2 R.H., welke niet in gevecht zijn, behoudens bezetting AALST. Bovendien treedt detachement pioniers nabij LISSEVEN, thans ingedeeld bij III, onder Uw bevel (C.-III door mij onderricht).

Ruk met deze troepen achter II N. langs WAALRE en vermeerster vervolgens LOON en LIMMEREIND. Zoo spoedig mogelijk een detachement, waarbij de pioniers, inzetten tegen rug WAALRE”.

De regimentsadjutant draagt zorg de D.C. en C.-III van een en ander te onderrichten.

Korten tijd later ontvangt C.-17 R.I. van zijn officier-inlichter bij 3 R.I. het BERICHT: „Vijand bij Pl. 38 door tegenaanval van III-3 R.I. teruggevoeren. 3 R.I. zet aanval richting HEIKANT door. In ACHTEREIND vijand binnengedrongen.”

Onmiddellijk stelt C.-17 R.I. ook de compagnie, die AALST bezet ter beschikking van C.-I, zoodat de omvatting toch met troepen ter waarde van omstreeks een bataljon kan worden ingezet. Een afgezeten peloton ruiters en een sectie pantserafweergeschut blijven ter onmiddellijke beveiliging te AALST ter beschikking.

De R.C. heeft thans alles wat hij aan vuur- en stootkracht bijeen kan brengen in de door het IIde Bataljon geslagen bres geworpen om het aanvangssucces uit te buiten en zoodoende de sidderende weegschaal te doen doorslaan ¹⁾.

De Roode commandant tegenover hem heeft het gevaar blijkbaar onderkend. Het artillerievuur dat nabij STATION lag verplaatst zich naar het bedekte terrein N. van WAALRE. Het geeft C.-17 R.I. een gevoel van trotsche voldoening, dat hij kennelijk het initiatief aan zich heeft getrokken en den vijandelijken commandant in de afweer heeft gedrongen. Niettemin beseft hij, maatregelen te moeten nemen om de voorwaarts stormende dapperen van het IIde Bataljon te beschermen. Hij zelf beschikt echter niet over de middelen om de vijandelijke artillerie op te sporen en doet de Groepscommandant der hem rechtstreeks steunende artillerie zich derhalve telefonisch in verbinding stellen met den C.D.G.A. (vergelijk G e v. H a n d l. D l. II p. 397). Deze deelt mede, dat de beide afdeelingen 10 veld (I en II-11 R.A.) reeds vijandelijke artillerie bij KEERSOP en W. van VELDHOFEN bestrijden en voorts storend vuur afgeven op de bruggen bij KEERSOP en LIMMEREIND, waar troepenbewegingen in O. richting plaats hebben, doch dat door een *bewakingsvliegtuig* tevens zoojuist Roode artillerie is vastgesteld W. van WAALRE, welke door III-11 R.A. — met behulp van dit artillerievliegtuig — kan worden bestreden, indien C.-17 R.I. zulks gewenscht acht. Vermoedelijk is dit de Roode artillerie, welke oorspronkelijk nabij LOON werd vastgesteld en thans, na stellingverandering, het vuur

¹⁾ Vergelijk I. R. II B punten 365 en 366. In punt 365 wordt het geval besproken, dat verschillende ondercommandanten om vuursteun *vragen*. De daarvoor gegeven richtlijnen gelden uiteraard ook voor het geval dat de hoogere commandant den vuursteun verdeelt op grond van eigen inzicht, zonder dat hem daaromtrent vragen hebben bereikt.

weer heeft geopend. C.-17 R.I. is van oordeel, dat deze artillerie voor zijn IIde Bataljon uiterst gevaarlijk kan worden en wellicht den doorbraak zou kunnen indammen. Bovendien kan het vuur op WAALRE (vuur 12, zie *schets* 4), hetwelk sedert U + 25 door III—II R.A. is geopend, onder de gegeven omstandigheden door III-3 R.A. worden overgenomen. Overeenkomstig zijn wenschen werpen de zware houwitsers dus weldra hun projectielen in het bedekte terrein W. van WAALRE, daarbij geleid door het artillerievliegtuig, terwijl III-3 R.A. met haar projectielen de linkerflank van het voorwaartsstormende IIde Bataljon beschermt tegen eventueel flankerend infanterievuur uit den N.W. rand van WAALRE (vuur 12). II-3 R.A. geeft vuur 13 af.

U + 45 verschijnt het *verbindingsvliegtuig* boven het gevechtveld (zie blz. 246, punt 8 van het divisiebevel) en korten tijd later ziet men dit vliegtuig, onder het afschieten van een reeks seinpatronen met één witte ster — waaraan in het verbindingsbevel de beteekenis werd gehecht van *sein* 4 „Het terrein vóór U, in de richting, waarin ik vlieg, is niet of zwak bezet” — enkele malen vooruitstooten in de richting van de ROOTERBERGEN.

Voor de mannen van het IIde Bataljon is dit een aansporing tot de uiterste krachtsinspanning. Higgend, met roode vertrokken gezichten, de onderdeelen dooreen, officieren en onderofficieren vooraan, stort zich alles voorwaarts naar den DOMMEL. Rechts van het bataljon hebben zich onderdeelen van II-13 R.I. aangesloten. Bij DE ROTTEIN en DE ROOY slaat de aanvallers zwak mitrailleur- en geweervuur tegemoet. Deze weerstand wordt echter, met behulp van de mortieren en doordat de stroom rechts en links van deze boerderijen verder spoelt, gebroken. Enkele Roode gevechtsvoertuigen die zich naar de Dommelbruggen spoeden en een aantal gevangenen vallen den aanvalstroepen in handen. II-3 R.A. staakt vuur 13 en geeft vuurstooten op het bedekte terrein W. van de Dommelbruggen af. Vijandelijke *jachtvliegtuigen* trachten met hun mitrailleurs en lichte bommen het onheil af te wenden en storten zich op de zich in onregelmatige tirailleurcolonnes en -liniën voorwaarts bewegende groepen van het IIde Bataljon. Hier en daar stichten zij bij de nog onervaren troepen wanorde en aarzeling. Mitrailleurs en geweschutters openen het vuur. Reeds schieten echter Blauwe jachtvliegtuigen te hulp en in een reeks afzonderlijke luchtgevechten razen de Roode en Blauwe vliegtuigen door de lucht. Het verbindingsvliegtuig wordt verdreven en schiet bij den *U-seinlappost* nabij den commandopost van 17 R.I. een berichtkoker af met de MEDEDEELING: „Vij. inf. rukt W. van HEIKANT naar het N.”

Deze mededeeling wijst op een *vijandelijken tegenstoot* uit het bedekte terrein nabij LOON tegen den linkerflank van het IIde Bataljon, te meer, daar het den R.C. bekend is, dat Rood den stelregel om geen tegenstooten uit te voeren tegen een vijand in beweging (zie I. R. II A p. 143) niet ten volle deelt, doch gaarne tegenstooten richt tegen den flank van een oprukkenden tegenstander. Hier is werk voor de artillerie! II en III-17 R.A. kunnen hun vuur zonder ernstig bezwaar verleggen en, op verzoek van den R.C. aan den Groepscommandant dezer beide afdeelingen, leggen zij dra *vuurconcentraties* in de bedekte terreinen Z.W. van WAALRE.

Om 16.15 bereikt den R.C. draadloos de MEDEDEELING VAN C.-II: „Dommel bereikt”. De commandant van het Iste Bataljon heeft inmiddels de niet eenvoudige en groote energie vereischende opdracht om zijn verspreide troepen te verzamelen uitgevoerd en is met een compagnie, een afgezeten eskadron, nog een compagnie, het detachement pioniers, een sectie pantserafgeweerbeschut en een paar sectiën zware mitrailleurs het IIde Bataljon

gevolgd. Eerstgenoemde drie eenheden achter elkaar, om niet te dicht langs WAALRE te moeten scheren en gemakkelijk naar het Z. te kunnen inzwenken. Pionierpatrouilles bij de voorste compagnie. Zijn energie en beleid worden met succes bekroond. Enkele groepen blijven, aangetrokken door vuur uit WAALRE, N. van dit dorp — waarvan vele huizen branden — hangen, doch het meerendeel breekt door de geslagen bres heen. Zoodra C.-17 R.I. den indruk krijgt, dat de omvatting snel terrein wint, doet hij het vuur der rechtstreeks steunende artillerie zich samenstrekken op het bedekte terrein bij DE HULST, terwijl III-11 R.A. weder op den kern van WAALRE hamert. Om 17.10 bereikt hem het BERICHT: „LOON genomen. 6 vuurmonden buit gemaakt. Ontvang thans krachtig vuur uit terrein Z. van LOON. Detachement tegen W. rand WAALRE ingezet.”

Van den officier-inlichter bij 3 R.I. komen intusschen minder gunstige BERICHTEN. De aanval van dit regiment is in den Noordrand van het boschterrein N. van VALKENSWAARD gestuit. De rechtervleugel ligt omstreeks bij Pl. 53 aan den spoorweg.

C.-II meldt, dat het overschrijden der bruggen bij LIMMEREIND niet mogelijk is geweest door vuur uit het bedekte terrein bij GROOTE VLASROOD. Meer Noordelijk echter zijn deelen van II-13 R.I., met behulp der bij II-17 R.I. ingedeelde pioniers, over den DOMMEL gekomen en hebben een klein bruggenhoofdje kunnen vormen.

Thans moet de laatste noot nog worden gekraakt, *Waalre moet worden genomen*. Nog altijd ligt het IIIde Bataljon vast voor dit dorp, dat thans als een wig in het front van 17 R.I. steekt. Er is haast bij het werk, de schemering begint te vallen, doorbroken door de vlammen der brandende hofsteden. Na met enkele woorden zijn wenschen te hebben kenbaar gemaakt aan den Groepscommandant der artillerie, doet C.-17 R.I. derhalve het volgende BEVEL AAN C.-III toekomen:

„17.30—17.40 vuurconcentratie van drie afdeelingen art. op N.O. rand WAALRE.

17.40 stormt het IIIde Bat. en neemt WAALRE.

Deelen van II reeds tegen W. rand WAALRE ingezet.”

Gelijktijdig gaat een VERZOEK AAN C.-3 R.I. beschermd vuur te doen afgeven op het terrein Z.O. van WAALRE en zoo mogelijk deze boschperceelen mede stormenderhand te doen nemen. Deelen der D.G.A. vuren in het bedekte terrein Z. van LOON en bij KEERSOP, zoomede op de bruggen aldaar.

Om half 8 breekt het artillerievuur nog eenmaal met volle kracht los en kort daarna dringen de stormenden van het IIIde Bataljon, medegesleept door het voorbeeld der officieren, in WAALRE binnen. Deelen van 3 R.I. sluiten zich aan en vermeesteren het boschperceel W. van spoorweg-Pl. 53. Het dreigende gevaar eener volledige omsingeling breekt het moreel der verdedigers van WAALRE, die, gebruik makende van de schemering, in paniek naar het Z. vluchten. Slechts in enkele huizengroepen bieden zij hardnekkig weerstand, welke door het ingrijpen der pioniers, de granaten van 6 veld en tenslotte met handgranaat, kolf en bajonet wordt gebroken.

Bij het intreden van de duisternis loopt de *frontlijn* van het regiment op den Oostoever van den DOMMEL tot even Z. van WAALRESCHÉ KORENMOLEN en vervolgens over den Zuidrand van LIMMEREIND en LOON naar VELDBRAKEN. De uitgeputte strijders werpen zich ter plaatse op den grond en slapen. Slechts de uitkijk- en luisterposten, per compagnie in voorste linie gecontroleerd door een officier, waken. Door het duister van den nacht rijden de *keukenwagens*,

bij het invallen van de schemering door den zorg van den regimentsadjutant aangetrokken, om de troepen hun welverdiende *verpleging* te komen brengen.

Om 18.00 komt de divisiecommandant op den commandopost van C.-17 R.I. en spreekt zijn waardeering voor de verrichtingen van het regiment uit. Het regiment heeft zich bij WAALRE de voorvaderen bij den TIENDAAGSCHEN VELDTOCHT en in den CITADEL VAN ANTWERPEN waardig getoond. Het Roode 1 R.I. werd vrijwel vernietigd, de helft der stukken eener Roode afdeeling vermeersterd. Het succes is echter duur gekocht. Zooals in den morgen van den volgenden dag zal blijken, werden van het versterkte 17 R.I. buiten gevecht gesteld ¹⁾:

	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.
Regimentsstaf:	1	8
Het versterkte Iste Bat.: .	7	128
„ „ IIde Bat.: .	4	116
„ „ IIIde Bat.: .	10	220
Totaal	22	472

Hiervan gesneuveld 4 officieren en 83 onderofficieren en manschappen.

De D.C. draagt den R.C. op hem zoo spoedig mogelijk een voorstel te doen betreffende te verleenen *onderscheidingen en belooningen*, een aangelegenheid welke hij, ter instandhouding van het moreel en als aansporing tot nieuwe krachtsinspanning, van het hoogste belang acht.

Voorts verstrekt hij den R.C. mondeling, een en ander op de kaart aanwijzende, het volgende BEVEL:

„IV Div. heeft OERLE, het boschterrein Z. daarvan en ZONDERWIJK genomen. Het 13 R.I. vermeersterde, in aansluiting met IV Div., BROEKKANT, doch liep vast tegen VELDHOVEN. De toestand O. van den DOMMEL is bekend.

Tusschen VALKENSWAARD en den RUN is de Roode 7 Div. vastgesteld, waarvan 1 R.I. door U werd vernietigd. N.W. van den RUN strijdt de Roode 8 Div.

Ik ben voornemens hedennacht 2 R.I. (thans divisiereserve) over EINDHOVEN aan te trekken en dit regiment morgenochtend over VELDHOVEN op STEENSEL te doen stooten. 13 R.I. (min II) wordt vervolgens *divisiereserve*.

Links van ons zal VI Div. een nieuw regiment inzetten ter vermeerstering van VALKENSWAARD.

17 R. I. wordt versterkt met II-13 R.I. Het regiment *zet zich in het vermeersterde terrein vast, steunt de aanvallen van 2 R.I. en de VI Div. en maakt zich, zoodra het boschterrein N. van VALKENSWAARD door deze divisie is vermeersterd, gereed om — op mijn last — den Dommel te overschrijden* en naar BROEKHOVEN op te rukken. Bij het aanbreken van den dag *krachtige verkenningsactie*.

2 R.H. verzamelt vóór het aanbreken van den dag op de GEMEENTENS HEIDE.

17 R. I. behoudt *rechtstreekschen steun* van II-3 R.A.

Een schriftelijk bevel volgt hedennacht.”

Na een handdruk verdwijnt de D.C. De eerste gevechtsdag van 17 R.I. is ten einde. Reeds wacht een nieuwe taak.

¹⁾ Deze getallen zijn analoog aan die van een overeenkomstig gevecht in Augustus 1914.